



LÄRARNAS
RIKSFÖRBUND

Elever och lärare online

- var går gränsen?

En rapport från Lärarnas Riksförbund

Elever och lärare online

- var går gränsen?

Förord

Den snabba utvecklingen av användandet av sociala medier har skapat nya förutsättningar för skolan. De sociala medierna erbjuder nya arenor där undervisning kan ske men också nya platser där elever och lärare kan mötas utanför skoltid. Denna utveckling innebär nya utmaningar i skolan och måste hanteras på ett professionellt sätt av alla inblandade, såväl av lärare, elever och föräldrar. Ny teknik innebär nya möjligheter vilka ska prövas och nyttjas men också utvecklas och användas på bästa sätt. Det innebär också utmaningar. Vårt förhållningssätt till de sociala medierna kräver eftertanke kring vilken typ av gränsdragning som behövs för att upprätthålla elever och lärares integritet och privata sfär.

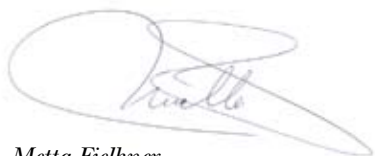
I den här undersökningen låter vi 1 500 elever, föräldrar och lärare svara på frågor om användandet av sociala medier, om elev- och lärarkontakter på communities som exempelvis Facebook samt frågor om vem som har ansvaret för hur eleverna agerar och uppför sig på internet. Undersökningen visar att elever, lärare och föräldrar är överens i många viktiga frågor. Ett viktigt område där de är överens handlar om att kontakt mellan elev och lärare via sociala medier främst ska ske för att stödja elevernas kunskapsinhämtning. Detta är inte minst viktigt med tanke på att många ämneslärare har flera hundra elever som de ansvarar för i sin undervisning och det är inte rimligt att förvänta sig att det ska vara lärarna som är ansvariga för vad eleverna gör på nätet på sin fritid. Elever, lärare och föräldrar är också överens om att huvudansvaret för elevernas internetanvändande på fritiden åligger eleverna och föräldrarna, inte lärarna.

Undersökningens resultat visar tydligt på behovet av stor professionell frihet för lärarkåren. Det är lärarna som måste hitta ändamålsenliga användningsområden för de sociala medierna i undervisningen. Det är lärarna som måste föra yrkesetiska resonemang om gränsdragning kring, och förhållningssätt till, elev- och lärarkontakter i sociala medier. Detta ställer krav på professionell frihet.

forts nästa sida

Ett är dock helt klart. Sveriges lärarkår och elever måste finna sätt att hantera de sociala medierna och acceptera att det finns helt nya möjligheter att tillgodose elevernas kunskapsbehov.

Det behövs ett lärandelyft i Sverige, i flera avseenden. Nu finns också möjligheterna. Kommunerna har stora överskott i sina budgetar, men risken är stor att det kommer att friställas många gymnasielärare de kommande åren på grund av minskade elevkullar på gymnasiet. Ett sätt att utveckla skolans nyttjande av sociala medier i undervisningen och att stödja elevernas kunskapsinhämtning via sociala medier är att vissa kommuner inrättar kunskapsjourer där vissa gymnasielärare kan arbeta med dessa frågor samt hjälpa elever med deras kunskapsfrågor på sin skolfria tid.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Metta Fjelkner', enclosed within a large, light blue oval shape.

Metta Fjelkner

Ordförande Lärarnas Riksförbund

Innehåll

Sammanfattning och slutsatser	7
Sammanfattning.....	9
Metodbeskrivning	11
Målgrupper.....	11
Viktning av resultaten	11
Redovisning av telefonintervjuerna	11
Resultatredovisning	13
Lärares och elevers närvaro i sociala nätverk.....	13
Öppna svar.....	16
Tillgänglighet och behov	17
Vems är ansvaret?	19
Mobbning och trakasserier.....	22
Lärares datortillgång	23
Bilaga 1 - Elevenkät	27
Bilaga 2 - Resultat	31

Sammanfattning och slutsatser

Nya mötesplatser kräver ny gränsdragnin

Utvecklingen av de sociala medierna har skapat nya platser där elever och lärare möts, såväl i skolan som privat. De erbjuder en större tillgänglighet, öppenhet och insyn än tidigare mötesplatser för lärare och elever. Den ständiga uppkopplingen har börjat suddas ut gränsen mellan elevens och lärarens privatliv och arbetsliv. Det aktualiserar frågor om integritet, rätten till en privat sfär och omfånget av lärares fostransuppdrag. Dessa nya förutsättningar ställer tydliga krav på en ny gränsdragnin.

Lärarna ansvarar inte för elevernas fritid

Undersökningen visar att eleverna, lärarna och föräldrarna alla är överens om att hur eleverna agerar och uppför sig i sociala medier utanför skoltid inte är lärarnas ansvar. Försvinnande få av de tillfrågade i samtliga grupper anser att det är det. I stället betonas föräldrarnas och elevernas ansvar. Denna uppfattning står i hjärt kontrast till den syn som ofta förs fram i den politiska debatten, att lärares ansvar sträcker sig långt utanför ramen av deras arbetstid.

Lärarnas sociala uppdrag måste avgränsas

Vår undersökning är tydlig. Elever, föräldrar och lärare är överens om att lärarnas kontakt med elever i första hand ska stödja elevernas kunskapsinhämtning. Lärarna ska inte frånsäga sig sitt sociala fostransuppdrag som finns i lag och förordning, men det råder inga tvivel om att huvudansvaret för vad eleverna gör på sin fritid, såväl på internet som utanför, vilar på de enskilda eleverna och föräldrarna.

Sociala medier kräver en nationell IT-strategi

Lärarnas Riksförbund efterlyser en nationell IT-strategi. En strategi som tar sin utgångspunkt i hur lärarna ska kunna använda IT mer effektivt för att kunna höja elevernas kunskapsnivåer. Sociala medier har kommit för att stanna och det är dags för skolan att finna vägar för att dra nytta av de fördelar som sociala medier för med sig.

Digital undervisning kräver lärardatorer

En nationell IT-strategi kan inte förverkligas utan att alla lärare har tillgång till en egen bärbar dator med uppkoppling. Andelen lärare som har tillgång till en egen dator har visserligen ökat men undersökningen visar fortsatt

att endast 46 procent av grundskolelärarna har tillgång till en egen dator. Utvecklingen av användandet av sociala medier i skolan är beroende av att detta åtgärdas.

Sociala medier ersätter aldrig det personliga mötet

De sociala medierna erbjuder många möjligheter till att utveckla nya sätt att undervisa. Detta ska bejakas men de sociala medierna kan aldrig ersätta det personliga mötet mellan lärare och elev. Ju mer arbete som förläggs till internet, desto viktigare blir också mötet med läraren. Tillgången till information på internet tycks oändlig, varför läraren och väl utarbetade läromedel spelar en avgörande roll i att lära eleverna ett källkritiskt förhållningssätt.

Lärares yrkesetik måste ligga i framkant

För snart ett decennium sedan antog Lärarnas Riksförbund och Lärarförbundet yrkesetiska principer för lärare. Läraryrket är komplext och ställer stora krav på lärares yrkesetiska förhållningssätt, något som framväxten av de sociala medierna är ett tydligt exempel på. Detta ställer nya krav på hur lärares yrkesetiska principer tillämpas, men också hur de utformas. Av denna anledning blir det av största vikt att det finns moment i lärarutbildningen som handlar om lärares yrkesetik och också tid för yrkesverksamma lärare att gemensamt reflektera över de yrkesetiska principerna.

Sammanfattning

Lärarnas Riksförbund har i denna undersökning frågat 500 elever, 500 föräldrar och 500 lärare om elev- och lärarkontakter i sociala nätverk som Facebook på internet. Resultaten visar att användandet av sociala nätverk på internet är utbrett, såväl bland elever som bland lärare. Resultaten från undersökningen visar också att elev- och lärarkontakter i främst sociala nätverk på internet inte är helt okomplicerat, utan kräver stor yrkesetisk eftertanke hos lärarna.

Närvaron i sociala medier

- 87 procent av de tillfrågade eleverna har en egen profil på någon community. En större andel av flickorna (91 procent) än pojkarna (84 procent) har en egen profil.
- 57 procent av de tillfrågade lärarna har en egen profil. En större andel av gymnasielärarna (62 procent) än högstadielärarna (52 procent) har en egen profil.
- 35 procent av eleverna har en eller flera lärare som vän¹ på en community.
- Eleverna är i större utsträckning villiga att vara "vänner" med sina lärare i communities än vice versa. 73 procent av eleverna tror att de skulle acceptera en "vänförfrågan" från en lärare, 47 procent kan själva tänka sig att fråga och 18 procent har själva frågat. Flickorna är mer restriktiva än pojkarna då 68 procent av dem tror att de skulle acceptera en förfrågan till skillnad mot 77 procent av pojkarna.
- Lärarna är mer tveksamma. 20 procent tror att de skulle acceptera en "vänförfrågan" från en elev, 7 procent kan själva tänka sig att fråga och endast 2 procent har själva frågat en elev.
- Föräldrarna är mindre tveksamma om initiativet till en "vänförfrågan" kommer från en elev. 66 procent tycker att det är okej om eleven har skickat förfrågan och 57 procent om läraren har gjort det.
- Det främsta skälet som anges av de tillfrågade som är tveksamma till elev- och lärarkontakter via communities är integritetsproblematik, både ur ett elev- och ett lärarperspektiv.

1) Det sociala nätverket Facebook är exempelvis inte ett helt öppet nätverk där alla kan prata med alla, utan systemet har en inbyggd ömsesidighetsprincip vilken innebär att båda parter, innan kommunikation kan inledas, måste "acceptera" varandra som vänner. Därefter kan man som användare också styra hur stor tillgång olika "vänner" ska ha till din profil.

Skolrelaterad digital kommunikation

- Den överlägset vanligaste digitala kommunikationsformen mellan lärare och elever är fortsatt e-post. 88 procent av de tillfrågade lärarna har fått skolrelaterade frågor via e-post. Skillnaderna mellan högstadiet och gymnasiet är stora, 70 procent av de tillfrågade gymnasieeleverna har ställt en skolrelaterad fråga via e-post kontra 29 procent av högstadieeleverna.
- En större andel av flickorna (58 procent) än pojkarna (44 procent) har ställt skolrelaterade frågor via e-post.
- Av de som anser att lärares närvaro på communities och liknande är önskvärt så anser en majoritet av såväl elever, föräldrar och lärare att det i så fall ska vara för att stödja elevernas kunskapsinhämtning.

Vems är ansvaret?

- De tillfrågade anser att det är föräldrarna som har ansvaret för hur elever som är under 18 år agerar och uppför sig på internet. Eleverna anser dock i störst utsträckning att det är de själva som har det ansvaret.

Mobbning och trakasserier

- 7 procent av de tillfrågade eleverna uppger att de har blivit mobbade på internet. En större andel flickor (9 procent) än pojkar (5 procent) anger att de har blivit mobbade. Även vad det gäller vetskap om kamrater som blivit mobbade så är andelen drabbade flickor (17 procent) större än andelen drabbade pojkar (7 procent).
- Enligt lärarnas svar tycks mobbningen vanligare på högstadiet än på gymnasiet. 76 procent av högstadielärarna har någon elev som blivit mobbad på internet jämfört med 41 procent av gymnasielärarna.

Lärarnas förutsättningar

- Lärarnas tillgång till dator har ökat. 65 procent av de tillfrågade svarar att de har tillgång till en egen dator. 35 procent delar dator med en till fem andra lärare.
- Skillnaderna mellan högstadie- och gymnasielärare är stora. 87 procent av gymnasielärarna anger att de har tillgång till en egen dator, jämfört med endast 46 procent av högstadielärarna.
- En övervägande majoritet av de tillfrågade lärarna anser sig inte ha arbetstidsmässiga förutsättningar att vara närvarande och tillgänglig för sina elever i communities.

Metodbeskrivning

Lärarnas Riksförbund har gett undersökningsföretaget Exquiro i uppgift att ställa frågor om elever och lärares relationer på internet till 1 500 personer. Datainsamlingen har skett genom telefonintervjuer under perioden 18 maj – 11 juni 2010.

Enkäten, som ligger till grund för undersökningen, har upprättats i tre snarlika varianter, en för varje grupp av respondenter. Längst bak i rapporten återfinns elevenkäten som bilaga 1. Samtliga resultat, nedbrutna på vissa undergrupper, återfinns i tabellform som bilaga 2 till rapporten.

Målgrupper

Lärarnas Riksförbund har i denna undersökning haft tre målgrupper:

- (1) Elever födda 1995 (varav de flesta går i årskurs 8) respektive elever födda 1992 och går på gymnasiet (varav de flesta går andra året på gymnasiet).
- (2) Lärare på högstadiet respektive lärare på gymnasiet.
- (3) Föräldrar till elever på högstadiet respektive gymnasiet.

Totalt har 1 500 personer intervjuats, fördelat på 500 personer per målgrupp.

Viktning av resultaten

För att totalresultaten ska motsvara resultaten för målgruppen som helhet har resultaten viktats.

Viktsystemet baseras på uppgifter om antal personer inom olika åldersgrupper samt antal lärare inom Lärarnas Riksförbund som arbetar inom högstadiet respektive gymnasiet.

Redovisning av telefonintervjuerna

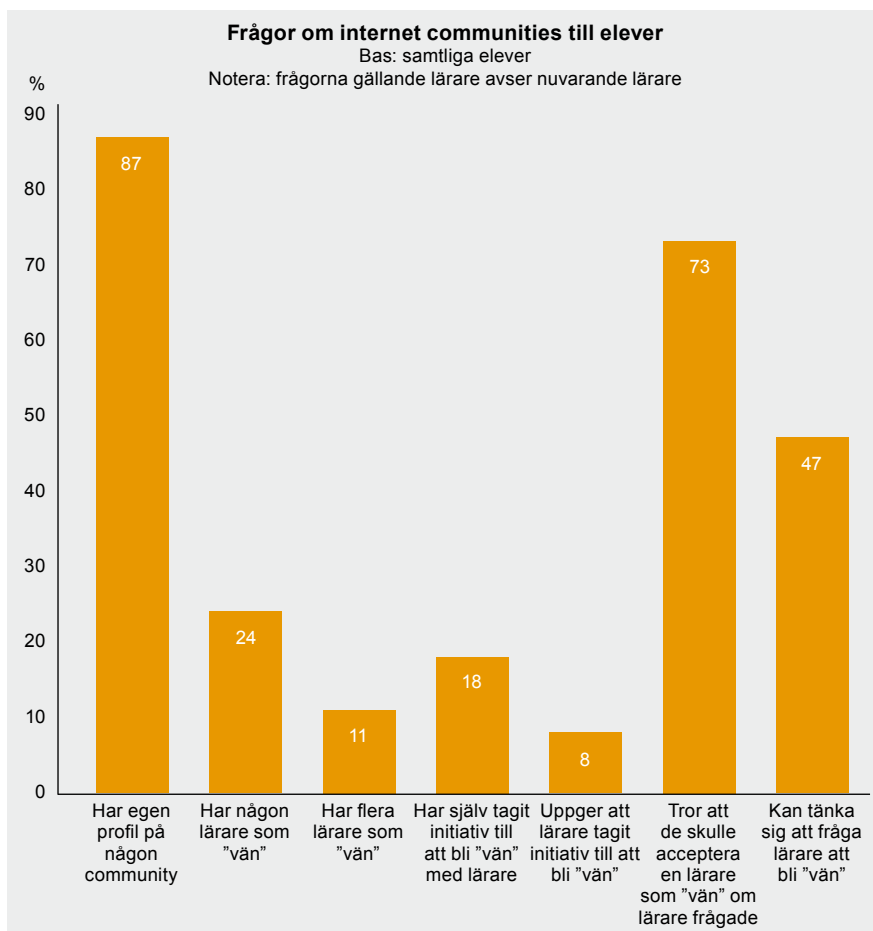
Resultatredovisningen sker i huvudsak i diagram där resultaten redovisas i procentuella andelar avrundade till närmaste heltal. Gällande de frågor där det finns intressanta skillnader i svaren mellan olika subgrupper kommer dessa resultat att redovisas i den till diagrammen anslutande brödtexten.

Samtliga resultat, nedbrutna på subgrupper, återfinns i bilaga 2 till rapporten. Till vissa frågor har respondenterna kunnat lämna öppna svar. Där så är påkallat redovisas resultaten av dessa i texten.

Resultatredovisning

Lärares och elevers närvaro i sociala nätverk

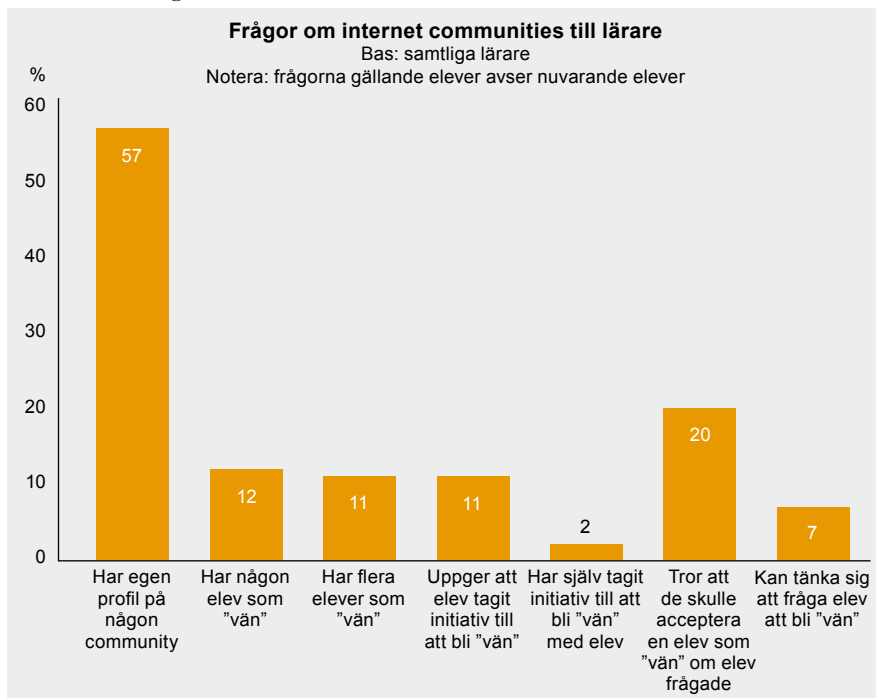
Elevernas användande av sociala nätverk på internet är utbrett. 87 procent av de tillfrågade eleverna i vår undersökning svarar att de har en egen profil på någon community (socialt nätverk). Inga skillnader i frekvens går att se mellan elever på högstadiet och elever på gymnasiet, däremot går det att se skillnader mellan könen. Bland flickorna svarar 91 procent att de har en egen profil på någon community jämfört med 84 procent bland pojkarna.



Av de svarande eleverna har 35 procent en eller flera lärare som "vän" i ett socialt nätverk. 73 procent tror att de skulle acceptera en "vänförfrågan" från en lärare och 47 procent kan själva tänka sig att fråga. Även här föreligger skillnader mellan könen. Flickorna är lite mer restriktiva än pojkarna då 68 procent av dem svarar att de tror att de skulle acceptera en förfrågan från en lärare, jämfört med 77 procent av pojkarna. Även i fråga om vilka lärare eleverna redan har som "vänner" i nätverken finns en skillnad mellan könen; lika stor andel av flickorna och pojkarna har en eller flera manliga lärare som "vän" emedan en större andel flickor har kvinnliga lärare som "vän" (22 procent av flickorna respektive 12 procent av pojkarna har kvinnliga lärare som "vänner" på en community).

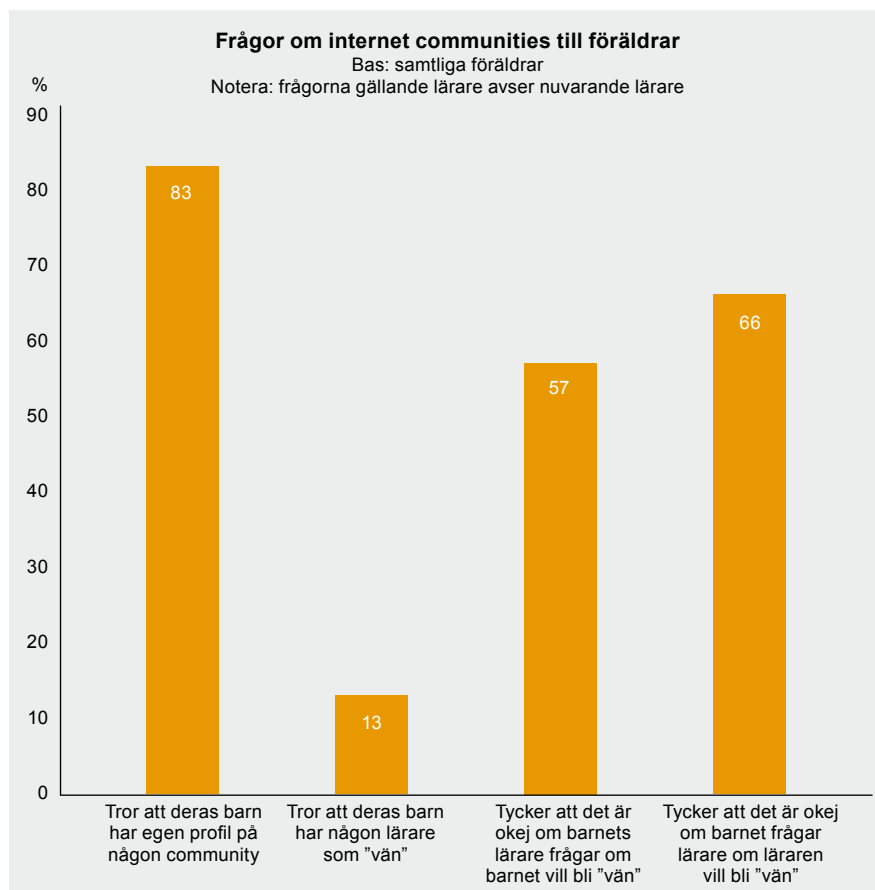
En relativt stor andel (57 procent) av lärarna uppger å sin sida att de har en egen profil på någon community. En större andel gymnasielärare (62 procent) än högstadielärare (52 procent) har en profil. Skillnaden mellan kvinnliga och manliga lärare är obetydlig.

Av de tillfrågade lärarna svarar 23 procent att de har en eller flera elever som vän. Anledningarna till att denna andel är mindre än bland de svarande eleverna kan vara flera, varav en förklaring skulle kunna vara att eleverna ser samtliga vuxna som arbetar kring eller i undervisningen i skolan som lärare, oavsett behörighet.



I lärarsvaren syns en tvekan för att själva ta initiativ till en kontakt via en community; endast 2 procent av lärarna har gjort det och endast 7 procent kan tänka sig att skicka en förfrågan. Däremot tycks villigheten att acceptera en elevinitierad "vänförfrågan" större, 20 procent svarar att de tror att de skulle acceptera en sådan.

De enda statistiskt säkerställda skillnaderna mellan gymnasielärarna och högstadielärarna är andelen som har en egen profil samt i vilken utsträckning lärarna har manliga elever som "vänner" (14 procent av gymnasielärarna har manliga elever som vänner, jämfört med 7 procent av högstadielärarna). Dock syns en genomgående tendens i resultaten att gymnasielärarna är mer accepterande gällande lärar- och elevkontakter på internet; de tycks både villigare att acceptera vänförfrågningar som att ta initiativet därtill själva.



En stor andel, 83 procent, av föräldrarna tror sig veta att deras barn har en egen profil på någon community. Sett mot det faktum att 87 procent av eleverna svarar att de har en egen profil tycks föräldrarna vara relativt välinformerade. En större andel (66 procent) av föräldrarna tycker att det är acceptabelt att deras barn är "vän" med sina lärare på en community om barnet självt har skickat förfrågan. 57 procent av föräldrarna tycker att det är acceptabelt att läraren skickar en förfrågan. Föräldrarna tycks därför göra skillnad i sina svar beroende på vilken part som har tagit initiativet.

Föräldrar till barn på gymnasiet accepterar i högre grad än föräldrar till barn på högstadiet att läraren tar initiativet till en lärar- och elevkontakt via en community (63 kontra 52 procent). Gällande lärariniterade kontakter så är papporna mer accepterande än mammorna; 62 procent av papporna tycker att det är acceptabelt att läraren skickar en vänförfrågan, jämfört med 52 procent av mammorna.

Öppna svar

På frågan varför de inte skulle acceptera en "vänförfrågan" från en lärare svarar en stor andel av eleverna att de anser att deras närvaro på en community är deras privata angelägenhet (i olika formuleringar). Andra elever svarar helt enkelt att de inte vill vara "vän" med sina lärare på en community.

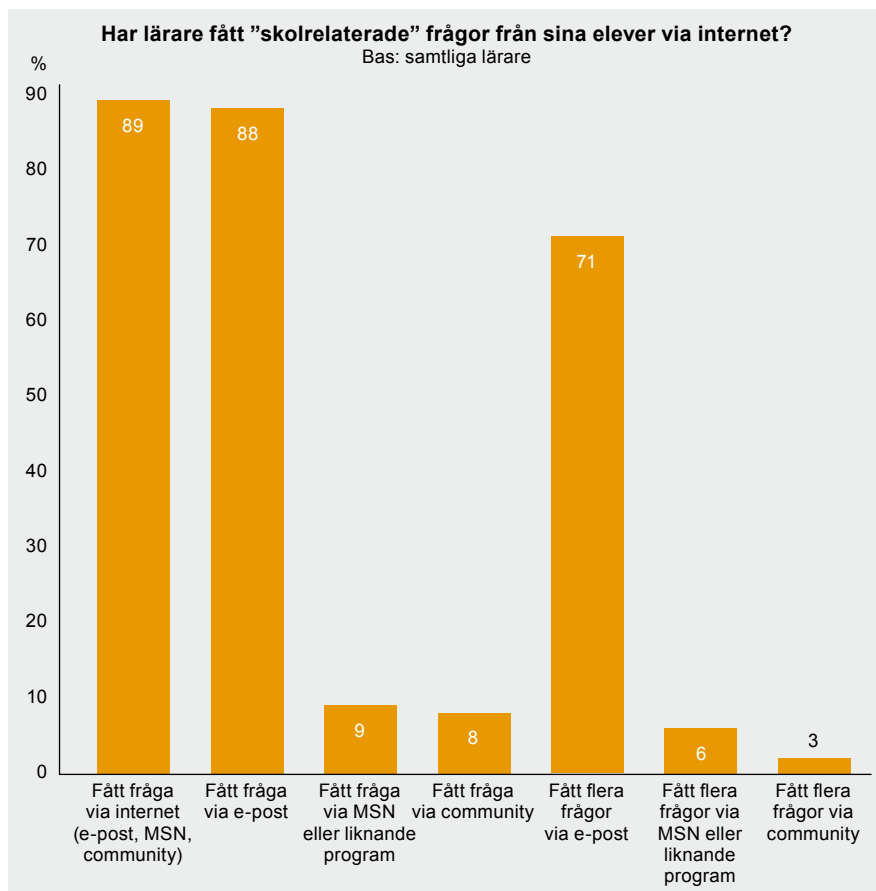
På motsvarande fråga till lärarna svarar mer än hälften av lärarna att vad de gör på en community är deras privata angelägenhet (i olika formuleringar). Många lärare talar också om att de vill hålla en distans, att det inte är professionellt, att det kan bli problem vid betygsättning och så vidare.

Vissa lärare svarar att skolan har en policy kring lärar- och elevkontakter via nätet. Andra svarar också att de kan tänka sig att bli "vän" med eleverna när de inte längre är deras elever. Några lärare uppger också att de har två profiler, en för jobbet och en privat.

Bland föräldrarna anges skäl från båda sidor, det vill säga att det är såväl elevens som lärarens privatliv som bör skyddas, att det finns betygsmässiga tveksamheter, professionalismskäl och så vidare.

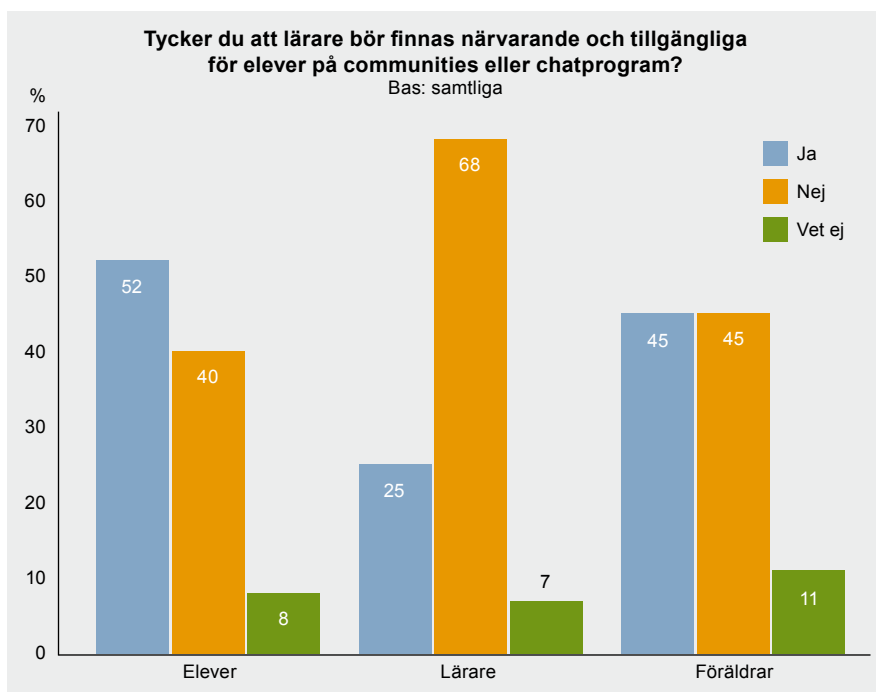
Tillgänglighet och behov

Tillgången till internet har blivit allt viktigare i skolan, såväl för undervisningen som för den interna kommunikationen mellan skolans samtliga parter. Undersökningen visar att 89 procent av de tillfrågade lärarna har fått någon skolrelaterad fråga via internet (e-post, MSN, community etcetera). 88 procent av lärarna har fått en fråga via e-post, att jämföra med att 9 procent har fått frågor via kompisprogram (MSN) och 8 procent via communities. Undersökningen visar att e-post fortsatt är den viktigaste digitala kommunikationsformen mellan lärare och elever.



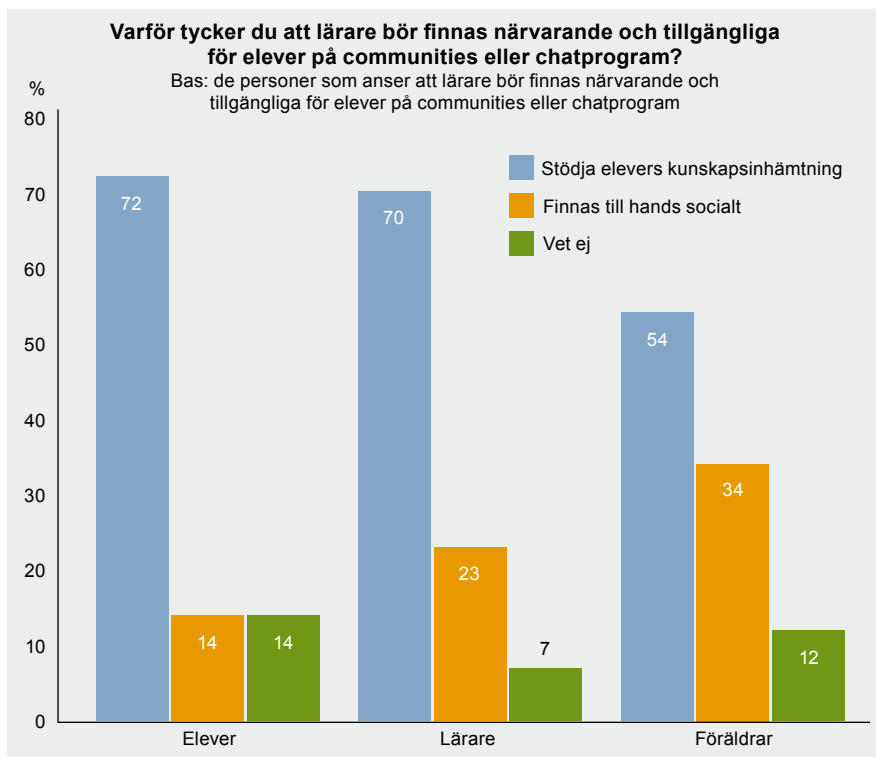
Mellan högstadie- och gymnasieelever syns en markant skillnad i den skolrelaterade e-postfrekvensen till lärarna. Hela 70 procent av eleverna på gymnasiet uppger att de ställt en skolrelaterad fråga via e-post till en lärare mot 29 procent av eleverna på högstadiet. Dessutom syns en tydlig skillnad mellan pojkar och flickor: 58 procent av flickorna har ställt en fråga via internet (inklusive kompisprogram, e-post och communities) jämfört med 44 procent av pojkarna.

Lärares närvaro på internet har ökat tillsammans med den ökade generella tillgången till internet. Många lärare har också hittat nya sätt att använda sig av internet i sin undervisning i största allmänhet och communities i synnerhet.²



På frågan om lärare bör finnas tillgängliga för elever i olika chatprogram eller på communities svarar drygt hälften av eleverna ja. Lärarna är de som sticker ut mest som grupp då 68 procent svarar nej.

2) Se exempelvis Skolverket, 2010 *Bloggen väcker skrivlust* [<http://www.skolverket.se>] och Svenskt Näringsliv, 2010 *Innovativa lärare möter eleverna på nätet* [<http://www.svensktnaringsliv.se>]



Det främsta skälet till varför eleverna vill ha lärarna tillgängliga i chatprogram eller på communities är för att stödja deras kunskapsinhämtning.³ Föräldrarna är de som i störst utsträckning tycker att de ska vara det för att finnas till hands socialt. Samtliga grupper har dock gemensamt att de sätter kunskapsuppdraget främst.

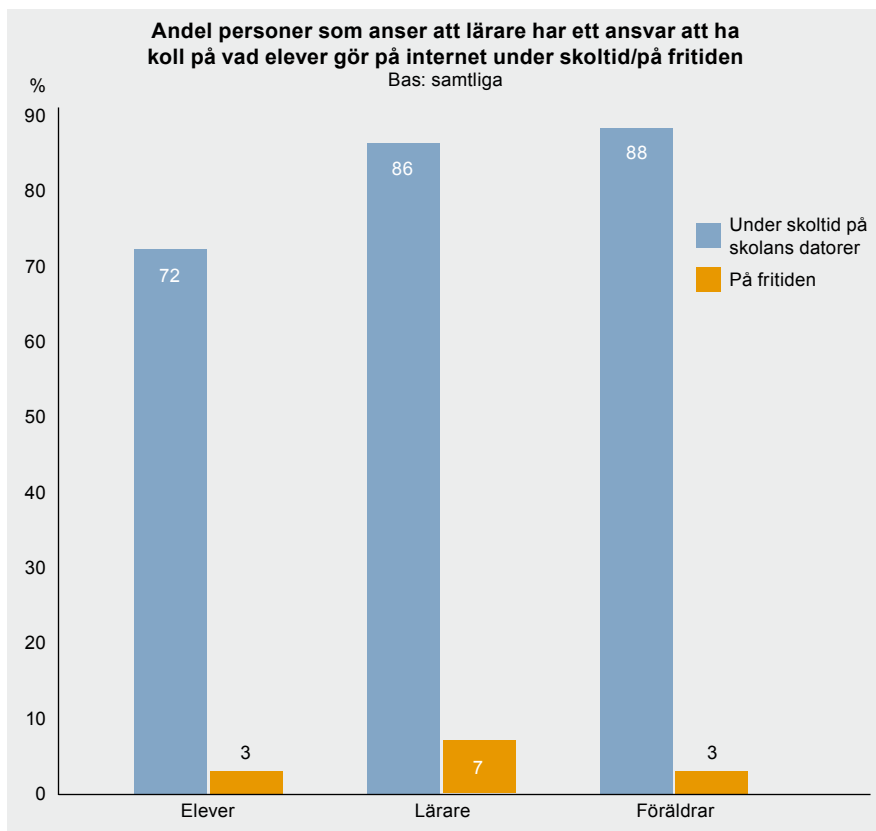
Vems är ansvaret?

Parallellt med frågan om lärares tillgänglighet och närvaro på internet finns också ansvarsfrågan; vem har ansvaret för att eleverna sköter sig på internet och inte trakasserar eller kränker varandra?

I undersökningen lät vi fråga eleverna, lärarna och föräldrarna vilken omfattning de anser att lärarnas ansvar för elevernas beteende på internet har. Samtliga respondentgrupper är överens om att lärarna har ett ansvar

3) Eleverna värderar därmed fortsatt kunskapsuppdraget högst. Jämför med Lärarnas Riksförbund, 2009
Finns det mer än kunskap i skolan?

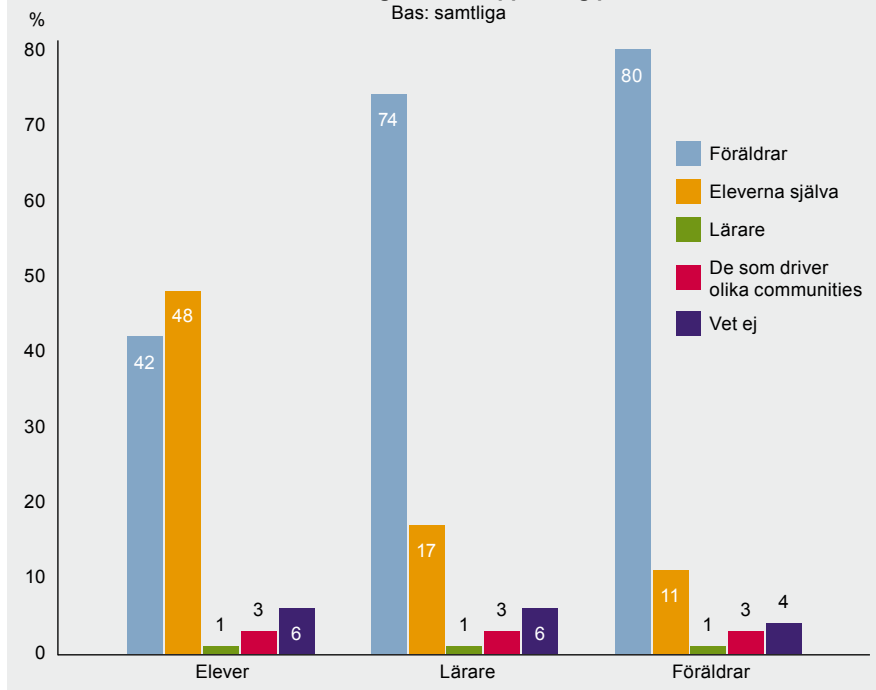
för eleverna under skoltid. En väldigt liten andel – 3 procent av eleverna, 7 procent av lärarna och 3 procent av föräldrarna – anser att lärarna också har ett ansvar över elevernas fritid. En större andel av högstadieläverna (81 procent) än gymnasieeleverna (64 procent) anser att lärarna har ett ansvar under skoltiden. Samma mönster syns såväl bland lärarna som bland föräldrarna. Exempelvis anser 94 procent av högstadielärarna kontra 77 procent av gymnasielärarna att lärarna har ett sådant ansvar under skoltiden.



Gällande det generella ansvaret för vad barn och ungdomar under 18 år gör på internet så är respondenterna relativt överens. Både lärarna och föräldrarna anser att föräldrarna har det största ansvaret. Eleverna skiljer sig härifrån då de i störst utsträckning anser att det är de själva som har ansvaret. Gemensamt för samtliga respondenter är att de i väldigt liten utsträckning anser att lärarna har ett generellt ansvar för hur unga agerar och uppför sig på internet.

Generellt sett, vem anser du ha störst ansvar för hur elever under 18 år agerar och uppför sig på internet?

Bas: samtliga

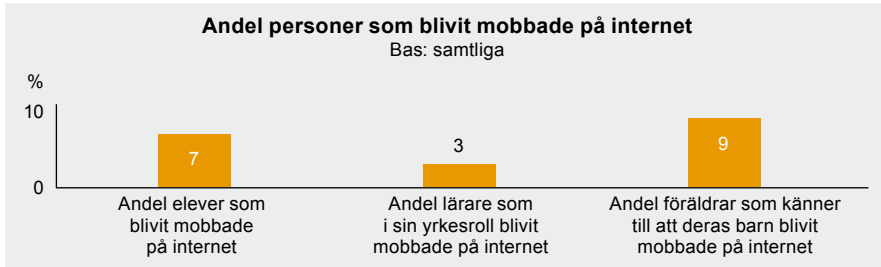


Det går att se en tydlig skillnad i resultaten mellan hur olika grupper svarar. Gymnasieelever tycker exempelvis i större utsträckning (56 procent) än högstadieläverna (41 procent) att det är eleverna själva som har ansvaret och vice versa tycker högstadieläverna i högre utsträckning att föräldrarna har ansvaret. Flickorna är också de som i störst utsträckning tycker att det är elevernas eget ansvar (53 procent kontra 44 procent av pojkarna).

Samma mönster som hos eleverna, gällande olika stadier, syns bland lärarna men de skiljer sig mellan könen: Manliga lärare tycker i högre utsträckning (25 procent) än kvinnliga (12 procent) att det är elevernas eget ansvar. Bland föräldrarna råder en genomgående samsyn.

Mobbning och trakasserier

I undersökningen uppger 7 procent av de tillfrågade eleverna att de har blivit mobbade på internet. Anmärkningsvärt är att det i undersökningen är statistiskt säkerställt att flickor i högre grad än pojkar svarar att de antingen själva har blivit mobbade (9 kontra 5 procent) eller att de har någon kamrat som har blivit mobbad (17 kontra 7 procent) via internet.⁴

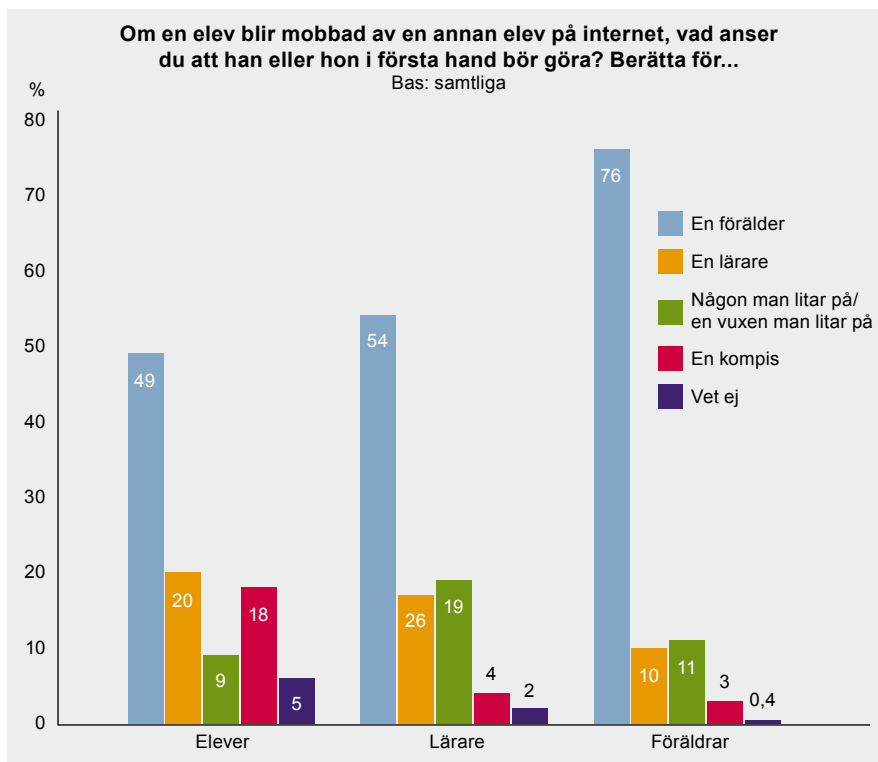


Sett till lärarnas svar tycks mobbningen på internet vara vanligare på högskolan än gymnasiet. 76 procent av högskolelärarna uppger att någon av deras elever har blivit mobbade på internet, att jämföra med 41 procent av gymnasielärarna. Samma tendens syns, om än inte lika tydlig, i såväl elevernas som föräldrarnas svar. Relativt få lärare (3 procent) uppger att de har blivit mobbade på internet.⁵

Den vanligaste åtgärden som elever vidtar när de antingen själva blir mobbade eller när någon kamrat blir mobbad är att berätta för en förälder (56 procent av de som uppger att de själva blivit mobbade). Därefter kommer alternativen att berätta för en kompis (29 procent) och en lärare (18 procent). 15 procent av de elever som uppgett att de blivit mobbade på internet har inte berättat för någon. Hur eleverna gör återspeglas dels i vad de själva och dels i vad lärarna och föräldrarna anser att de ska göra i en sådan situation.

4) Detta kan nog till stor del förklaras med att en större andel av flickorna har en egen profil på någon community. Se rubriken "Lärares och elevers närvaro i sociala nätverk" i föreliggande rapport.

5) Jämför med Lärarnas Riksförbund, 2008 *Ingen ska behöva vara rädd i skolan!*



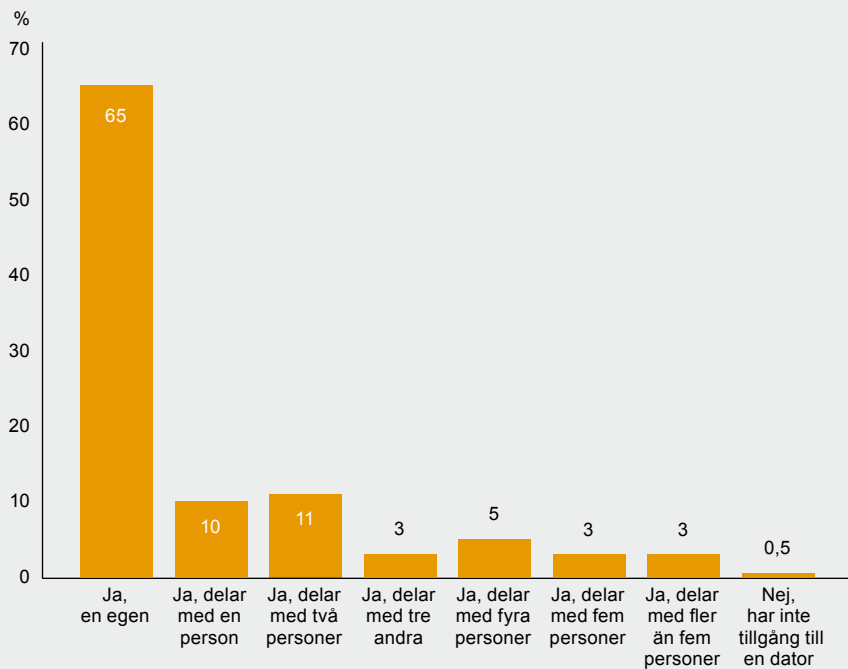
Lärares datortillgång

Lärares möjligheter att dels bedriva internetbaserad undervisning och dels att finnas tillgänglig för elever i sociala medier är helt avhängig deras tillgång till dator i jobbet. Tillgången till en egen dator har ökat långsamt för den svenska lärarkåren varför det i den här undersökningen har varit angeläget att kartlägga lärares datortillgång.

Undersökningens resultat tyder på att en tillväxt i lärarnas datortillgång har skett. 65 procent av de tillfrågade lärarna svarar att de har tillgång till en egen dator på skolan där de arbetar. 35 procent uppger att de delar dator med mellan en och fem andra lärare. En tydlig skillnad syns fortfarande mellan grundskolan och gymnasieskolan. Hela 87 procent av de tillfrågade gymnasielärarna uppger att de har tillgång till en egen dator, att jämföra med endast 46 procent av högstadielärarna. Detta ger också effekt på skillnaderna mellan manliga och kvinnliga lärare. 77 procent av de manliga lärarna anser sig ha de materiella förutsättningarna som krävs för att vara tillgänglig via internet kontra 64 procent av de kvinnliga lärarna.

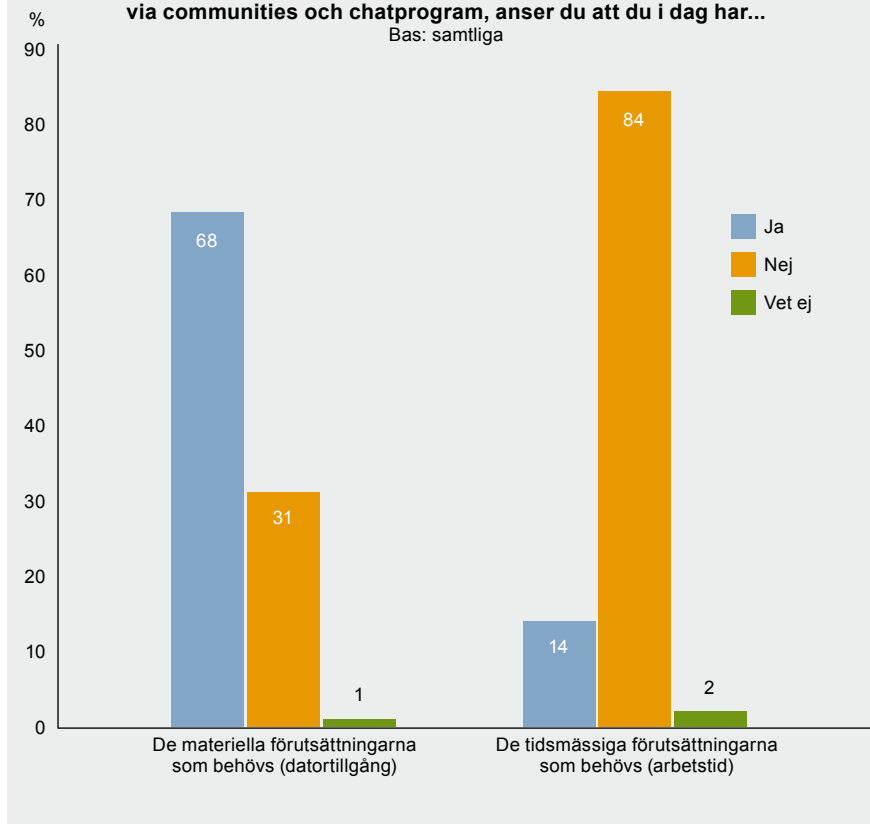
Har lärarna tillgång till en dator på skolan där de arbetar?

Bas: samtliga



Om det i din tjänst skulle ingå att du finns närvarande och tillgänglig både socialt och kunskapsmässigt för dina elever via communities och chatprogram, anser du att du i dag har...

Bas: samtliga



Gemensamt för samtliga lärare är att de inte anser sig ha de tidsmässiga förutsättningarna inom ramen för sin arbetstid att vara tillgänglig såväl socialt som kunskapsmässigt för sina elever via chatprogram eller communities.

Elevenkät

Kontrollfråga till person som "förmodas" gå 2:an på gymnasiet:

Går du på gymnasiet för närvarande?

Instruktion till intervjuare: Även IV-programmet räknas som gymnasieprogram.

- 1) Ja
- 2) Nej – Om "nej", avsluta intervjun

1) Har du en egen profil på någon community som till exempel Facebook eller liknande?

- 1) Ja
- 2) Nej – gå till fråga 5
- 8) Vill ej uppge – gå till fråga 5
- 9) Vet ej – gå till fråga 5

2) Är du "vän" med någon av dina nuvarande lärare på en community?

- 1) Ja, en
- 2) Ja, flera
- 3) Nej – gå till fråga 5
- 8) Vill ej uppge – gå till fråga 5
- 9) Vet ej – gå till fråga 5

3) Var det du eller läraren som tog initiativ till att ni skulle bli "vänner" på en community?

- 1) Eleven själv
- 2) Läraren
- 3) Olika vid olika tillfällen
- 8) Vill ej uppge
- 9) Vet ej / kommer inte ihåg

4) Har du både kvinnliga och manliga lärare som "vänner" på en community?

Information: frågan gäller nuvarande lärare

- 1) Både kvinnliga och manliga
- 2) Bara kvinnliga
- 3) Bara manliga
- 8) Vill ej uppge
- 9) Vet ej / kommer inte ihåg

Fråga 5-6 ställs **inte** om svarsalternativ 2 alternativt 3 på fråga 3.

- 5) **Om en av dina nuvarande lärare frågade om ni skulle kunna bli "vänner" på en community, tror du att du skulle acceptera eller inte acceptera läraren som "vän"?**

OBS: fråga 5 formuleras något annorlunda om inte "ja" på fråga 1

- 1) Inte acceptera
- 2) Acceptera – gå till fråga 7
- 3) Acceptera, men endast om samma kön som jag själv – gå till fråga 7
- 4) Acceptera, men endast om motsatt kön – gå till fråga 7
- 5) Acceptera, men endast om ung lärare – gå till fråga 7
- 6) Acceptera, men endast om äldre lärare – gå till fråga 7
- 8) Vill ej uppge – gå till fråga 7
- 9) Vet ej – gå till fråga 7

- 6) **Varför skulle du inte acceptera läraren som "vän"?**

Fråga 7-8 ställs inte om svarsalternativ 1 alternativt 3 på fråga 3.

- 7) **Kan du tänka dig att fråga en av dina nuvarande lärare att bli din "vän" på en community?**

OBS: fråga 7 formuleras något annorlunda om inte "ja" på fråga 1

- 1) Nej
- 2) Ja – gå till fråga 9
- 3) Ja, men endast om samma kön som jag själv – gå till fråga 9
- 4) Ja, men endast om motsatt kön – gå till fråga 9
- 5) Ja, men endast om ung lärare – gå till fråga 9
- 6) Ja, men endast om äldre lärare – gå till fråga 9
- 8) Vill ej uppge – gå till fråga 9
- 9) Vet ej – gå till fråga 9

- 8) **Varför kan du inte tänka dig att göra det?**

- 9) **Har du någonsin ställt en "skolrelaterad" fråga till en av dina lärare via internet, till exempel i ett e-post, via MSN eller via en community?**

- 1) Ja
- 2) Nej – gå till fråga 12
- 8) Vill ej uppge – gå till fråga 12
- 9) Vet ej – gå till fråga 12

- 10) **Har du gjort det...**

a) Via e-post?

- 1) Någon gång
- 2) Flera ggr
- 3) Aldrig
- 8) Vill ej uppge
- 9) Vet ej

b) Via MSN eller liknande program?

- 1) Någon gång
- 2) Flera ggr
- 3) Aldrig
- 8) Vill ej uppge
- 9) Vet ej

c) Via en community?

- 1) Någon gång
- 2) Flera ggr
- 3) Aldrig
- 8) Vill ej uppge
- 9) Vet ej

Notera: fråga 10c ställs endast till de personer som har en egen profil på en community och har en lärare som "vän".

Fråga 11a-c kopplas till fråga 10a-c, dvs. endast de som kontaktat lärare via ett visst kommunikationssätt får motsvarande följdfråga i fråga 11.

11) Har läraren svarat genom samma forum, i skolan eller inte alls då du ställt en "skolrelaterad" fråga...

- a) Via e-post?
- b) Via MSN?
- c) Via en community?

Svarsalternativ fråga 11a-c

- 1) Genom samma forum, alltid
- 2) Genom samma forum, vanligtvis
- 3) På lektionen / i skolan, alltid
- 4) På lektionen / i skolan, vanligtvis
- 5) Olika från gång till gång
- 6) Annat kommunikationssätt: _____
- 7) Inte alls
- 9) Vet ej / kommer inte ihåg

12) Tycker du att lärare bör finnas närvarande och tillgängliga för elever på communities eller chatprogram?

- 1) Ja
- 2) Nej – gå till fråga 14
- 9) Vet ej – gå till fråga 14

13) Tycker du det främst för att lärarna ska kunna stödja elevers kunskapsinhämtning (läxor etcetera) eller för att de ska finnas till hands socialt?

- 1) Stödja elevers kunskapsinhämtning
- 2) Finnas till hands socialt
- 9) Vet ej

14) Anser du att lärare har ett ansvar att kontrollera vad elever gör på internet...

a) ... under skoltid på skolans datorer?

- 1) Ja
- 2) Nej
- 9) Vet ej

b) ... på fritiden?

- 1) Ja
- 2) Nej
- 9) Vet ej

15) Generellt sett, vem anser du har störst ansvar för hur elever under 18 år agerar och uppför sig på internet?

Svarsalternativ 1-5 läses upp. Endast ett svarsalternativ markeras.

- 1) Föräldrar
- 2) Lärare
- 3) Eleverna själva
- 4) De som driver olika communities
- 5) Någon annan
- 9) Vet ej

16) Om en elev blir mobbad av en annan elev på internet, vad anser du att han eller hon i första hand bör göra?

Mobbad: om personen som utsatts uppfattar det som att han/hon blivit "kränkt" eller mobbad så räknas det som mobbning.

Svarsalternativ 1-6 läses upp

- 1) Berätta för en kompis
- 2) Berätta för en lärare
- 3) Berätta för en förälder
- 4) Berätta för en annan familjemedlem
- 5) Berätta för någon annan
- 6) Inte berätta för någon
- 7) Annat nämligen (anteckna) _____
- 9) Vet ej

17) Känner du till om någon av dina klasskamrater eller nära "vänner" blivit mobbad på internet någon gång?

- 1) Ja
- 2) Nej
- 3) Nej, men tror det
- 9) Vet ej

18) Har du själv blivit mobbad på internet någon gång?

- 1) Ja
- 2) Nej – markera kön och avsluta intervjun
- 3) Vill ej uppge
- 9) Vet ej – markera kön och avsluta intervjun

19) Berättade du om mobbningen för någon?

Flera svar möjliga

- 1) Ja, kompis
- 2) Ja, lärare
- 3) Ja, förälder
- 4) Ja, en annan familjemedlem
- 5) Ja, någon annan
- 6) Nej, inte för någon
- 9) Vet ej

Markera kön

Resultat

Elever

	Totalt	Elever födda 1995 (åk. 8)	Elever födda 1992 (åk. 2 på gymnasiet)	Elever födda 1992 (åk. 2 på gymnasiet)	Elever födda 1995 (åk. 8)
	%	%	%	(A)	(B)
Antal svar (n)	500	246	254	246	254
Internet communities					
Har egen profil på någon community	87	87	88		
Har någon lärare som "vän"	24	24	25		
Har flera lärare som "vän"	11	10	13		
Har själv tagit initiativ till att bli "vän" med lärare	18	16	19		
Uppger att lärare tagit initiativ till att bli "vän"	8	7	10		
Har kvinnlig lärare som "vän"	17	16	18		
Har manlig lärare som "vän"	17	16	17		
Tror de skulle acceptera en lärare som "vän" om lärare frågade	73	71	75		
Kan tänka sig att fråga lärare att bli "vän"	47	46	47		
Skolrelaterade frågor till lärare via internet					
Ställt fråga via internet (e-post, MSN, community)	51	31	71		A
Ställt fråga via e-post	49	29	70		A
Ställt fråga via MSN eller liknande program	2	1	4		A
Ställt fråga via community	5	4	6		
Ställt flera frågor via e-post	25	12	37		A
Ställt flera frågor via MSN eller liknande program	1	0	1		
Ställt flera frågor via community	1	1	1		
Lärares ansvar					
Tycker att lärare bör finnas närvarande och tillgängliga för elever på communities eller chatprogram	52	56	49		
Tycker att lärare har ett ansvar att ha koll på vad elever gör på internet under skoltid på skolans datorer	72	81	64	B	
Tycker att lärare har ett ansvar att ha koll på vad elever gör på internet på fritiden	3	4	2		

forts. elever

	Totalt	Elever födda 1995 (åk. 8)	Elever födda 1992 (åk. 2 på gymnasiet)	Elever födda 1992 (åk. 2 på gymnasiet)	Elever födda 1995 (åk. 8)
	%	%	%	(A)	(B)
Antal svar (n)	500	246	254	246	254
Störst ansvar för hur elever agerar och uppför sig på internet					
Föräldrar	42	51	33	B	
Eleverna själva	48	41	56		A
Lärare	1	1	2		
De som driver olika communities	3	2	3		
Vet ej	6	5	6		
Mobbning på internet					
Själva blivit mobbade på internet	7	9	5		
Känner någon klasskamrat eller nära vän som blivit mobbad på internet	12	14	10		
Vem ska en elev som mobbats på internet vända sig till i första hand?					
En förälder	49	56	41	B	
En lärare	20	17	22		
Någon man litar på / en vuxen man litar på	9	10	8		
En kompis	18	15	21		

Elever

	Totalt	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar
	%	%	%	(A)	(B)
Antal svar (n)	500	236	264	236	264
Internet communities					
Har egen profil på någon community	87	91	84	B	
Har någon lärare som "vän"	24	27	22		
Har flera lärare som "vän"	11	12	11		
Har själv tagit initiativ till att bli "vän" med lärare	18	20	16		
Uppger att lärare tagit initiativ till att bli "vän"	8	11	6		
Har kvinnlig lärare som "vän"	17	22	12	B	
Har manlig lärare som "vän"	17	16	17		
Tror de skulle acceptera en lärare som "vän" om lärare frågade	73	68	77		A
Kan tänka sig att fråga lärare att bli "vän"	47	45	48		
Skolrelaterade frågor till lärare via internet					
Ställt fråga via internet (e-post, MSN, community)	51	58	44	B	
Ställt fråga via e-post	49	55	44	B	
Ställt fråga via MSN eller liknande program	2	2	2		
Ställt fråga via community	5	8	2	B	
Ställt flera frågor via e-post	25	23	26		
Ställt flera frågor via MSN eller liknande program	1	0,4	1		
Ställt flera frågor via community	1	2	0,4		
Lärares ansvar					
Tycker att lärare bör finnas närvarande och tillgängliga för elever på communities eller chatprogram	52	54	50		
Tycker att lärare har ett ansvar att ha koll på vad elever gör på internet under skoltid på skolans datorer	72	70	75		
Tycker att lärare har ett ansvar att ha koll på vad elever gör på Internet på fritiden	3	3	3		

forts. elever

	Totalt	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar
	%	%	%	(A)	(B)
Antal svar (n)	500	236	264	236	264
Störst ansvar för hur elever agerar och uppför sig på internet					
Föräldrar	42	41	43		
Eleverna själva	48	53	44	B	
Lärare	1	0	2		
De som driver olika communities	3	2	3		
Vet ej	6	3	8		A
Mobbning på internet					
Själva blivit mobbade på internet	7	9	5	B	
Känner någon klasskamrat eller nära vän som blivit mobbad på internet	12	17	7	B	
Vem ska en elev som mobbats på internet vända sig till i första hand?					
En förälder	49	51	46		
En lärare	20	18	22		
Någon man litar på/en vuxen man litar på	9	12	6	B	
En kompis	18	18	18		

Lärare

	Totalt	Hög- stadie- lärare	Gymnasie- lärare	Hög- stadie- lärare	Gymnasie- lärare
	%	%	%	(A)	(B)
Antal svar (n)	445	216	229	216	229
Internet communities					
Har egen profil på någon community	57	52	62		A
Har någon elev som "vän"	12	10	15		
Har flera elever som "vän"	11	8	14		
Uppger att elev tagit initiativ till att bli "vän"	11	9	14		
Har själv tagit initiativ till att bli "vän" med elev	2	1	2		
Har kvinnlig elever som "vän"	12	10	14		
Har manlig elever som "vän"	10	7	14		A
Tror de skulle acceptera en elev som "vän" om elev frågade	20	18	23		
Kan tänka sig att fråga elev att bli "vän"	7	7	7		
Skolrelaterade frågor till lärare via internet					
Fått fråga via internet (e-post, MSN, community)	89	82	97		A
Fått fråga via e-post	88	80	97		A
Fått fråga via MSN eller liknande program	9	6	12		A
Fått fråga via community	8	8	8		
Fått flera frågor via e-post	71	60	82		A
Fått flera frågor via MSN eller liknande program	6	4	8		
Fått flera frågor via community	3	3	3		
Lärares ansvar					
Tycker att lärare bör finnas närvarande och tillgängliga för elever på communities/chatprogram	25	23	28		
Tycker att lärare har ett ansvar att ha koll på vad elever gör på internet under skoltid på skolans datorer	86	94	77	B	
Tycker att lärare har ett ansvar att ha koll på vad elever gör på internet på fritiden	7	8	6		

forts. lärare

	Totalt	Hög- stadie- lärare	Gymnasie- lärare	Hög- stadie- lärare	Gymnasie- lärare
	%	%	%	(A)	(B)
Antal svar (n)	445	216	229	216	229
Störst ansvar för hur elever agerar och uppför sig på internet					
Föräldrar	74	82	65	B	
Eleverna själva	17	10	25		A
Lärare	1	1	1		
De som driver olika communities	3	3	2		
Vet ej	6	5	7		
Mobbning på internet					
Blivit mobbade på internet i yrkesrollen som lärare	3	4	2		
Någon av deras elever har blivit mobbad på internet	60	76	41	B	
Hur har lärarna fått reda på att deras elev mobbats på internet? (utav de lärare som känner till att elev mobbats)					
Eleven själv berättade	49	53	41		
Annan skolpersonal berättade	20	16	29		A
Kompis till eleven berättade	17	15	21		
Anhörig till eleven berättade	14	19	3	B	
Vem ska en elev som mobbats på internet vända sig till i första hand?					
En förälder	54	68	38	B	
En lärare	26	27	26		
Någon man litar på/en vuxen man litar på	19	14	25		A
En kompis	4	4	4		
Förutsättningar att vara tillgänglig på internet communities socialt och kunskapsmässigt					
Har tillgång till egen dator på skolan	65	46	87		A
Har de materiella förutsättningarna som behövs	68	53	86		A
Har de tidsmässiga förutsättningarna som behövs	14	13	14		

Lärare

	Totalt	Kvinnliga lärare	Manliga lärare	Kvinnliga lärare	Manliga lärare
	%	%	%	(A)	(B)
Antal svar (n)	445	296	149	296	149
Internet communities					
Har egen profil på någon community	57	58	55		
Har någon elev som "vän"	12	14	9		
Har flera elever som "vän"	11	12	8		
Uppger att elev tagit initiativ till att bli "vän"	11	13	9		
Har själv tagit initiativ till att bli "vän" med elev	2	2	1		
Har kvinnlig elever som "vän"	12	14	8		
Har manlig elever som "vän"	10	12	7		
Tror de skulle acceptera en elev som "vän" om elev frågade	20	22	18		
Kan tänka sig att fråga elev att bli "vän"	7	7	7		
Skolrelaterade frågor till lärare via internet					
Fått fråga via internet (e-post, MSN, community)	89	88	91		
Fått fråga via e-post	88	87	90		
Fått fråga via MSN eller liknande program	9	8	9		
Fått fråga via community	8	9	6		
Fått flera frågor via e-post	71	68	76		
Fått flera frågor via MSN eller liknande program	6	6	6		
Fått flera frågor via community	3	3	3		
Lärares ansvar					
Tycker att lärare bör finnas närvarande och tillgängliga för elever på communities/chatprogram	25	23	31		
Tycker att lärare har ett ansvar att ha koll på vad elever gör på internet under skoltid på skolans datorer	86	87	84		
Tycker att lärare har ett ansvar att ha koll på vad elever gör på internet på fritiden	7	7	7		

forts. lärare

	Totalt	Kvinnliga lärare	Manliga lärare	Kvinnliga lärare	Manliga lärare
	%	%	%	(A)	(B)
Antal svar (n)	445	296	149	296	149
Störst ansvar för hur elever agerar och uppför sig på internet					
Föräldrar	74	77	69		
Eleverna själva	17	12	25		A
Lärare	1	1	1		
De som driver olika communities	3	4	1		
Vet ej	6	6	4		
Mobbning på internet					
Blivit mobbade på internet i yrkesrollen som lärare	3	3	3		
Någon av deras elever har blivit mobbad på internet	60	61	57		
Hur har lärarna fått reda på att deras elev mobbats på internet? (utav de lärare som känner till att elev mobbats)					
Eleven själv berättade	49	51	47		
Annan skolpersonal berättade	20	17	27		A
Kompis till eleven berättade	17	20	10	B	
Anhörig till eleven berättade	14	14	15		
Vem ska en elev som mobbats på internet vända sig till i första hand?					
En förälder	54	53	56		
En lärare	26	25	29		
Någon man litar på/en vuxen man litar på	19	22	14		
En kompis	4	5	3		
Förutsättningar att vara tillgänglig på internet communities socialt och kunskapsmässigt					
Har tillgång till egen dator på skolan	65	63	71		
Har de materiella förutsättningarna som behövs	68	64	77		A
Har de tidsmässiga förutsättningarna som behövs	14	12	17		

Föräldrar

	Totalt	Föräldrar till barn på högstadiet	Föräldrar till barn på gymnasiet	Föräldrar till barn på högstadiet	Föräldrar till barn på gymnasiet
	%	%	%	(A)	(B)
Antal svar (n)	500	248	252	248	252
Internet communities					
Tror att deras barn har egen profil på någon community	83	82	85		
Tror att deras barn har någon lärare som "vän"	13	11	14		
Tycker att det är okej om barnets lärare frågar om barnet vill bli "vän"	57	52	63		A
Tycker att det är okej om barnet frågar lärare om läraren vill bli "vän"	66	63	70		
Lärares ansvar					
Tycker att lärare bör finnas närvarande och tillgängliga för elever på communities eller chatprogram	45	48	41		
Tycker att lärare har ett ansvar att ha koll på vad elever gör på internet under skoltid på skolans datorer	88	91	85	B	
Tycker att lärare har ett ansvar att ha koll på vad elever gör på internet på fritiden	3	4	2		
Störst ansvar för hur elever agerar och uppför sig på internet					
Föräldrar	80	82	79		
Eleverna själva	11	12	11		
Lärare	1	1	1		
De som driver olika communities ansvar	3	2	5		
Vet ej	4	4	4		
Mobbning på internet					
Vet att deras barn blivit mobbade på internet	9	11	7		
Känner till att någon av barnets klasskamrater eller nära vänner blivit mobbade på internet	21	24	17		
Vem ska en elev som mobbats på internet vända sig till i första hand?					
En förälder	76	80	72	B	
En lärare	10	13	8		
Någon man litar på/en vuxen man litar på	11	11	10		
En kompis	3	2	5		

forts. föräldrar

	Totalt	Kvinnliga föräldrar	Manliga föräldrar	Kvinnliga föräldrar	Manliga föräldrar
	%	%	%	(A)	(B)
Antal svar (n)	500	296	204	296	204
Internet communities					
Tror att deras barn har egen profil på någon community	83	85	82		
Tror att deras barn har någon lärare som "vän"	13	15	11		
Tycker att det är okej om barnets lärare frågar om barnet vill bli "vän"	57	52	62		A
Tycker att det är okej om barnet frågar lärare om läraren vill bli "vän"	66	64	69		
Lärares ansvar					
Tycker att lärare bör finnas närvarande och tillgängliga för elever på communities eller chatprogram	45	41	48		
Tycker att lärare har ett ansvar att ha koll på vad elever gör på internet under skoltid på skolans datorer	88	88	87		
Tycker att lärare har ett ansvar att ha koll på vad elever gör på internet på fritiden	3	3	4		
Störst ansvar för hur elever agerar och uppför sig på internet					
Föräldrar	80	82	78		
Eleverna själva	11	9	14		
Lärare	1	1	1		
De som driver olika communities ansvar	3	4	2		
Vet ej	4	3	4		
Mobbning på internet					
Vet att deras barn blivit mobbade på internet	9	12	7		
Känner till att någon av barnets klasskamrater eller nära vänner blivit mobbade på internet	21	24	18		
Vem ska en elev som mobbats på internet vända sig till i första hand?					
En förälder	76	73	79		
En lärare	10	9	11		
Någon man litar på/en vuxen man litar på	11	15	6	B	
En kompis	3	3	3		

Lärarnas Riksförbund är det enda förbundet i Sverige som
organiserar enbart behöriga lärare och studie- och yrkesvägledare.
Med våra cirka 80 000 medlemmar är vi ett av de
största förbunden inom Saco.



LÄRARNAS
RIKSFÖRBUND

www.lr.se